

EESTI MAASTIKUARHITEKTIDE LIIDU

KUUKIRI

04/2022

EMALi kuukirja järgmine number ilmub 2. mail

juhatus: juhatus@maastikuarhitekt.ee

koordinaator: Reet Soans info@maastikuarhitekt.ee (5060 834)

kuukiri: Minea Kaplinski-Sauk minea@maastikuarhitekt.ee

• ÜLDKOOSOLEK •

Hea EMALi liige!

Oled väga oodatud Eesti Maastikuarhitektide Liidu üldkoosolekule, mis toimub 1. aprillil (täna!) kell 18.00 – 20.00 Antoniuse õue seminariruumis, Lutsu 3, Tartu.

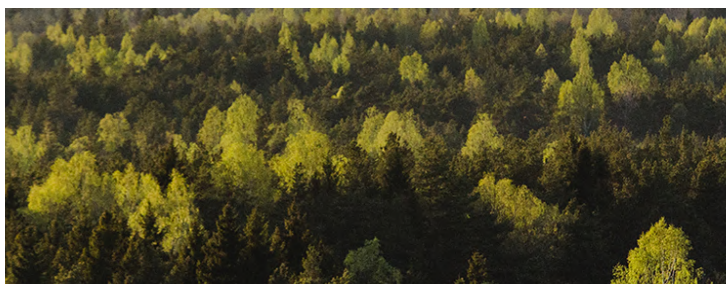
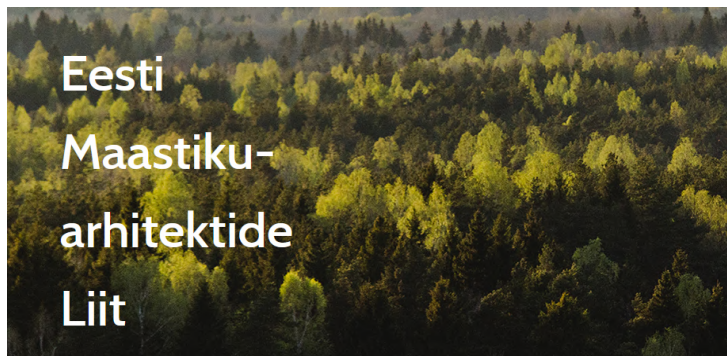
Üldkoosolekust osavõtjate registreerimise aeg 17.30 – 18.00.

Üldkoosoleku päevakord

1. Üldkoosoleku juhataja valimine
2. Üldkoosoleku päevakorra kinnitamine
3. Häätelugemiskomisjoni valimine
4. Juhatus ülevaade 2022. aastast
5. Revisjonikomisjoni ülevaade 2022. a majandusaasta aruandest
6. Majandusaasta aruande kinnitamine
7. Ülevaade töörühmade tegevusest
8. Juhatus liikmete valimine
9. Eestseisuse valimine
10. Aukohtu valimine
11. Revisjonikomisjoni valimine
12. Loomekomisjoni valimine
13. Kohapeal tõstatatud küsimused

Peale ametlikku üldkoosolekut toimub vabas vormis koosviibimine kuni kella 22.00 koos kohvi ja suupistetega.

Olete väga oodatud!

Tulemas on Jüri kalmistu laienduse ideekonkurss

Avaliku maastikuarhitektuuri võistluse eesmärgiks on leida Jüri kalmistu laiendusele kõrgetasemeline maastikuarhitektuurne lahendus. Võistlustööga tuleb lahendada kolumbaarium, urni- ja kirstumatuste ala, haljastus ja väikevormid ning kalmistu toimimiseks vajalik toetav infrastruktuur. Võistluse võidutööna nähakse loominguliselt kõrgetasemelist, hästi olemasolevasse kultuuriväärtuslikku ruumi sulanduvat, sh seda väärtustavat ning esiletoovat, funktsionaalselt ümbritsevaga sidusat ja hästi toimivat ning ruumisäästlikku kavandit, milles on rakendatud parimat kaasaegse maastikuarhitektuuri praktikat. Töö ruumiline väljund peab aktsepteerima kontaktvööndis 15.-17. sajandil välja kujunenud maastikumustrit, mis on loetav tänini.

Aerofoto Jüri kirikumõisa südamest. Foto: H. Kitvel, 1920ndad

Vaade Jüri kirikule Aruküla teelt 1893. Foto Aivo Aia erakogust

Jüri kalmistu ja kirikaed CopterCam panoraamil
Kuvatõmmise allikas [SIIN](#)

LOENGUSARI:

Eesti kunstiteaduse aastasada – uute doktorite loengud

Toimumisaeg: aprill 2022 kuni veebruar 2023

Asukoht: EKA auditoorium (A-101)

Eesti kunstiteaduse aastasaja viimaseid aastaid võib kokku võtta sõnadega „doktorite sadu“. Doktorikraadi on kaitsnud kolme aasta sees kümme kunstiteadlast. Juubeliaasta tähistamiseks korraldab Eesti Kunstiteadlaste ja Kuraatorite Ühing uute kunstiteaduse doktorite loengusarja. Alates aprillist 2022 kuni veebruarini 2023 astuvad kuulajate ette kõik kümme aastatel 2019–2021 doktorikraadi pälvinud kunstiteadlast. Värsked doktoritööd on kaitsnud meie neljas ülikoolis: Eesti Kunstiakadeemias, Tallinna Ülikoolis, Tallinna Tehnikaülikoolis ja Tartu Ülikoolis. Doktoritööde teemad ringid on väga laiad ulatudes keskajast kaasajani, haarates üleminekuperioodide kajastumist visuaalkultuuris, muutuvat linnaruumi ja arhitektuuri, pärandiga seotud küsimusi ja kunstiteoste objektikeskset uurimist. Loengusarja esimese poolaasta ettekanded toimuvad aprillist juunini, teise poolaasta loengud algavad septembrist. Loengud toimuvad Eesti Kunstiakadeemia suures kaldauditooriumis.

Uute doktorite loengusarja avab 1. aprillil Liisa Kaljula, kes kaitses doktoritöö „Eesti sots art! Nõukogude visuaalkultuuri märgid Eesti kunstis hilisnõukogude perioodil“ eelmisel aastal Tallinna Ülikoolis.

Eesti Kunstiteadlaste ja Kuraatorite Ühing tänab Eesti Kunstiakadeemiat koostöö eest loengusarja läbiviimisel.

LOENGUSARJA KAVA

1. aprill kell 17, Liisa Kaljula

Eesti sots art! Nõukogude visuaalkultuuri märgid Eesti kunstis hilisnõukogude perioodil

19. aprill kell 16, Kerttu Palginõmm

Hiilgus ja luksus Brugges ja Tallinnas: Püha Lucia legendi meistri Mustpeade vennaskonna Maarja altari retabel

17. mai kell 17, Siim Sultson

Ida-Eesti põlevkivikaevandus- ja -tööstuslinnade keskuste stalinistlikud linnaansamblid: kujunemise mehhanismid ja linnaruumi identiteet kui ruumilise arengu potentsiaal

16. juuni kell 17, Holger Rajavee

Moodsa kunstnik-geeniuse sünd ja kujunemine Prantsuse ja Briti traditsioonide põhjal 17.–18. sajandil ning selle refleksioonid 20. sajandil

September 2022, Greta Koppel

Hüvasti, konossöör! Kunstiteos kui kunstiajaloolise uurimise kese

Oktoober 2022, Kadi Talvoja

Karm stiil eesti kunstiajalookirjutuse kontekstis

November 2022, Kristina Jõekalda

Saksa mälestised ja Balti Heimat. Pärandi historiograafia „pikal 19. sajandil“

Detsember 2022, Merike Kurisoo

Vahepealsed asjad ja vahepealsed ajad. Kirikuruumi ja pildikultuuri muutumisest katoliiklikust luterlikuks varauusaegse Eesti aladel

Jaanuar 2023, Kadi Polli

Valgustuskunst. Balti kunsti harrastusest ja joonistuspraktikatest 18. ja 19. sajandi vahetusel

Veebruar 2023, Ingrid Ruudi

Ruumiline interreegnum. Muutused Eesti arhitektuuris ja kunstis 1986–1994

**Eesti kunstiteaduse
aastasada**

**The Centenary of
Estonian Art History**

Veneetsia arhitektuuri biennaali Eesti paviljoni kuraatorivõistlus

Eesti Arhitektuurikeskus (EAK) kutsub osalema rahvusvahelisel võistlusel parima idee ja kuraatorimeeskonna leidmiseks Eesti väljapanekule 2023. aastal toimuval Veneetsia XVIII arhitektuuri biennaalil.

Võistluse eesmärk on leida parim kontseptsioon, mis kasvatab meie arhitektide ja nende loomingut nähtavust maailmas. Võistlusele oodatakse arhitektide, kunstiteadlaste, disainerite, sisearhitektide jt arhitektuurivaldkonnaga seotud erialase taustaga kuraatorite ettepanekuid. Lisaks kohalikele arhitektidele on Eesti väljapaneku ideevõistlusele oodatud osalema ka rahvusvahelised kuraatorid ja valdkonna professionaalid – teoreetikud ja tegevarkhitektid. Kaheetapilise konkursi esimese etapi tähtaeg on **3. mail**. Lisainfo ja konkursitingimused [SIIN](#).

Veneetsia arhitektuuri biennaal on üks maailma olulisematest arhitektuuri sündmustest, mida külastab tavaliselt üle 250 000 inimese. Biennaalil osalemine pakub Eestile ja meie arhitektidele ainulaadse võimaluse võimaluse rääkida kaasa arhitektuurimaailma suursündmusel ning tutvustada siinset arhitektuuri ja küsimusi, mis Eestile olulised.

Eesti on Veneetsia arhitektuuri biennaalil osalenud alates 2000. aastast, seni kokku kümnel korral. Viimati, aastal 2021, esindas Eestit Veneetsias ekspositsioon „Plats! Väärakas kahanemine“, mis uuris kahanevate linnade elukeskkonna kvaliteedi parendamist.

Näituse „Nörk Monument“ avamine (2018), foto: Tõnu Tunnel

„Plats! Väärakas kahanemine“ – Veneetsia arhitektuuri biennaal 2021. Rakvere kesk väljak, foto: Tõnu Tunnel

VÕISTLUSED:

Loksa keskväljaku võistlus

Loksa linnavalitsus ja Eesti Arhitektide Liit kuulutasid välja arhitektuurivõistluse eesmärgiga luua Loksa linnale uus keskväljak ning kaasajastada kesklinn tervikuna. Võistlusalale tuleb esitada terviklik avaliku ruumi kontseptsioon ja lahendus, mis pakuvad välja Loksa keskväljaku asukohta ja selle ulatuse, pargiala, kergliiklus- ja sõiduteed, parkimisvõimalused, laululava, silla üle Valgejõe ning uushoonestuse alad. Võistlustööde esitamise tähtaeg on **6. aprill**. Lisainfo [SIIN](#).

Saku keskpromenaadi arhitektuurivõistlus

Saku Vallavalitsus kuulutas välja Saku keskpromenaadi arhitektuurivõistluse eesmärgiga muuta alevikusüda kaasaegseks ja inimsõbralikuks avalikuks ruumiks. Võistlus korraldatakse koostöös Eesti Arhitektide Liiduga programmi „Hea avalik ruum“ raames.

Arhitektuurivõistluse eesmärk on leida terviklik ruumiline lahendus alevikku läbivale promenaadile ning pöimida see kokku olemasoleva keskusalaga aastaringsest kasutatavaks avalikuks ruumiks. Promenaadist peaks saama ala, mis koondab eri vanuses inimesi ja kasvatab kogukonna ühtsustunnet. Võistluse tähtaeg on **12. mail**. Lisainfo [SIIN](#).

Kuressaare kohtumaja kunstikonkurss

Riigi Kinnisvara koostöös Justiitsministeeriumiga kuulutas välja kunstikonkursi, et leida parim kunstiteose ideelahendus rekonstrueeritava kohtumaja trepiahalli seinal. Loodav kunstiteos hakkab paiknema maja kõige vanemas ja väärikamas osas – hoone peatrepikoja paekivist krohvitud seinal. Kogu paiknemisala ei pea taiesega täitma, kuid kindlasti peab planeeritav taies olema nähtav ja mõjus. Teos võib ühendada erinevaid kunstiliike, -vorme ja materjale. Võistlustööde esitamise tähtaeg on **26. juuni**. Lisainfo [SIIN](#).

Mustamäe riigigümnaasiumi kunstikonkurss

Riigi Kinnisvara koostöös Teadus- ja Haridusministeeriumiga kuulutas välja kunstikonkursi, et leida parim kunstiteose ideelahendus tehnikasuunaga Mustamäe gümnaasiumile. Kunstiteose temaatika võiks olla seotud hariduse, vaimse arengu ja teadmiste omandamisega. Innustavateks märksõnadeks on tehisintellekti kodu, energiamudel ja digitaalne utopia. Võistlustööde esitamise tähtaeg on **1. juuli**. Lisainfo [SIIN](#).

Kohtla-Järve ühishoone kunstiteos

Riigi Kinnisvara koostöös Siseministeeriumiga kuulutas välja kunstikonkursi, et leida parim kunstiteose ideelahendus Päästeameti ning Politsei- ja Piirivalveameti ühishoonele Kohtla-Järvel. Kunstiteose asukoht on peasissepääsu ees avalikul alal. Loodav kunstiteos peab olema sobiv ja kohane siseturvalisuse ühishoonele, nii oma materjalide valiku kui ka teemakäsitluse poolest. Otsitav kunstiteos peab olema mahuline, kõikidest külgedest vaadeldav skulptuur või installatsioon. Kunstiteos on mõeldud hoone sissepääsu aktiveerimiseks ning positiivseks tervituseks hoonesse sisenemisel. Võistluse tähtaeg on **31. augustil**. Lisainfo [SIIN](#).

(R)evolutsioon › Jaak Tomberg, Urmo Mets, Kaja Pae
JOHAN TALI. Nüüd saab meid päästa ainult linn › Intervjueeris
 Joonas Hellerma
Visiooniloom › Kaja Pae
Tallinna uus kruisiterminal › Tuomas Silvennoinen
Lihttehnoloogiline laud › Hannes Praks
Zerotopia › Kalev Rajangu
Sahtliprojektid
Parasiidid inimteadvuse pragudes › Madli Maruste
Hundipea visioon › Indrek Allmann
Kuidas ikkagi elada? › Kaja Pae
Oaas kui unistamise peegel › Siim Tanel Tõnisson

(R)EVOLUTSIOON

Revolutsiooniks on põhjust, kui mõni king liialt pigistab. Globaalses mastaabis on mitmeid küsimusi, mis ähvardavad sellisesse faasi jõuda. Näiteks on ehitussektoril võimatu vaadata mööda rohepöördest, samal ajal toimuvad kiired muutused nii tehnoloogiasektoris kui ka ühiskonnakorralduses. Sellel foonil ei tohiks arhitektid unustada oma tunnetat ärsana hoida ning küsida uue ja parema maailma järele. Aga milline õieti saab olla kliimapöördele kohane murrang? Veel eelmisel kümnendil nii ihaletud uudsus on arhitektuurimaastikul muutunud järsku millekski, mis ärgitab skepsist. Oleme ikka ja jälle virgunud keset arhitektuurset uudsust, mis ei paku enam rahuldust ja näib eilse moena. Kuidas saab aga sündida kvalitatiivses mõttes uus? Kuidas mõista nüüdisajal arengu ja murrangu, evolutsiooni ja revolutsiooni suhet?

Elame justkui maksimaalsel määral ühendatud ja tihendatud kultuuriruumis, kus kõikvõimalike valdkondade vahelised sümbiootilised ja dünaamilised kokkupuuted on äärmiselt tõenäolised. Võimalus ettearvatuteks murranguteks võiks olla päris suur.

Samal ajal on väga suur kontrast globaalse virtuaalse teadlikkuse ja lokaalse materiaalse kehalisuse vahel. On see hea või halb? Mine tea. Ühest küljest võib mu sõnum jõuda kõikjale. Teisalt võib globaalne teadlikkus mind jõuetuks teha: mida mina oma materiaalses piiratuses parata saan?

Kuidas mängib siin kaasa avalikkuse killunemine? Millise ulatusega, kui võrd täielik peaks praegusel ajal olema revolutsioon, et väärida oma nime?

Areng ja murrang

Klassikaline kujutelm evolutsiooni ja revolutsiooni suhtest vastandab ja vaheldab ühelt poolt võrdlemisi aeglast, enam-vähem stabiilset ja suuresti ennustatavat arengut ning teiselt poolt väga kiiret ja intensiivset, ebastabiilset ja täiesti ennustamatute tagajärgedega murrangut, mille tulemusena kehtestub uus, varasemast otsekui ühildamatult erinev olukord, mis siis taas aeglaselt, enam-vähem stabiilselt ja suuresti ennustatavalt mingis suunas arenema hakkab. Sellisel on ajaloolise järjepidevuse peale mõeldud nii ühiskondlikul, poliitilisel, majanduslikul kui ka kultuurilisel tasandil. Nii mikro- kui ka makrotasandil. Sellest on palju kirjutatud. Juri Lotman lõi terve kultuurimudeli, kui vastandas tasakaalustatud arengu seaduspära plahvatuse juhuslikkusele. Kuid kas arengu ja murrangu sellisel vastandusel on praegu enam vahetut kaardistusjõudu? Võib-olla tühistab arengu tunnetatav intensiivsus ennetavalt murrangu võimalikkuse – või võimaluse tajuda murrangut murranguna? Või varjutab arengu tunnetatav intensiivsus osavalt hoopis tegelikkuse arenguseisakut?

Praegu loodame murrangut, pöördudes kliimaneutraalse puitarhitektuuri juurde. Kui murrangulisena aga tajuksime tänast üleminekut tulevikus, mõeldes sellele, et ka tööstusrevolutsiooni aegu ehitasime mastaapseid puitasemeid?

Reform ja revolutsioon

Äkki kuulub arengu ja murrangu, reformi ja revolutsiooni sedavõrd selgepiiriline dialektika pöördumatult mõnda möödunud ajastusse? Reformimeelsetele on alati ette heidetud asjaolu, et kui tahes edasiviivad nende reformid ka poleks, jäävad need lõppkokkuvõttes ikkagi leebelt ja kuulekalt olemasoleva süsteemi horisontide piiresse ega muuda midagi fundamentaalset. Revolutsionääridele on omakorda ette heidetud asjaolu, et revolutsioon tekitab olemasolevat süsteemi totaalselt ja sellega kaasneb paratamatult häving ja vägivald. Viimasel ajal on hakanud kostuma üleskutseid reformi ja revolutsiooni vahelise vastanduse ületamiseks: teoses „Neli tulevikku: maailm pärast kapitalismi“ räägib Peter Frase huvitavalt revolutsioonilistest reformidest, mida saaks vastu võtta „leebelt ja kuulelikult“, st demokraatlike seaduste piires, kuid mille tagajärjed oleksid totaalsed (st totaalselt süsteemi muutvad). Valik reformi ja revolutsiooni vahel olevat vale ning õige on vaid revolutsiooniline reform.

Milline on selles kontekstis rohepöörde mõju ehitusvaldkonnale? Kas see, kui normiks saaks keskkonnatõenditega ehitusmaterjalid ja hoonete materjalipasside kasutuselevõtt, kus säilib info materjalide parandamise ja ringlussevõtmise võimalustest, võiks olla revolutsioonilise reformi mõõtmetega muutus?

Selles numbris arutleme, milline osa on nägemusküllastel ideeprojektidel nüüdisaja arhitektuurimaastikul ja millises kontekstis need sünnivad. Kes ja kui palju tegeleb Eesti ja Euroopa ruumiloomemaastikul visiooniloomega? Selle küsimuse võtame ette ka struktuurselt: mis on Euroopa Liidu ja Komisjoni võimuses, mida saab teha kohalik omavalitsus ja mis võimalused on arhitektuuripraksisel? Ajal, mil näib, et fookus on kollektiivsel uudsusel, tiheda kultuuriruumi otsade kokkuvõimisel, heidame siiski ka pilgu Eesti arhitektide kõvaketastele ja uurime, milliseid ehitamata või lausa ehitamise ambitsioonita teoseid seal leidub. Arhitektuurialalugu tunneb küllalt ehitamata projekte, millel on olnud suur ideeline mõju või on nad ühel hetkel osutunud oma ajastu märgiliseks iseloomustajaks.

Ajastu või murrang?

Fredric Jameson tuvastas juba 20. sajandi lõpu kultuurilises historiograafias ajastu ja murrangu dialektikat. See on kahesuunaline liikumine, kus kõikvõimalike järjepidevuste esiletõstmine, fookuse nõudlik ja järjekindel asetamine sujuvale üleminekule minevikust tulevikku tekitab aeglaselt teadlikkuseks radikaalsest murrangust, samas kui kõrgendatud tähelepanu murrangule muudab selle järk-järgult täieõiguslikuks ajastuks. Aseta piisavalt reflektiivne rõhk mõnele ajastule ning see hakkab tunduma murrangulisena; vaata piisava intensiivsusega mõnd murrangut ning see hakkab mõjuma ajastuna. Niisugune on paradoks, mille raames oleviku ja mineviku ajalooline kaardistamine paratamatult aset leiab.

Jaak Tomberg, Urmo Mets, Kaja Pae

Lisainfo ja ostmine [SIIN](#)